

NOVI GLAS

Glasilo Hrvatskoga
akadenskoga kluba

God. 3 (1971)

Broj 1

МОЛІТВЪ?

mart 1971

"NOVI GLAS" izdaje HRVATSKI AKADEMSKI KLUB
1040 Wien, Schwindgasse 14
Godišnja pretplata za pet broja: S 50.-, inozemstvo dol. 3.50
Urednici: Franjo Palković, Ivan Mikula, Tome Krojer,
Željko Beršek, Franjo Perušić
Odgovorni urednik: Franjo Perušić

Herausgeber, Eigentümer und Verleger:
KROATISCHER AKADEMISCHER KLUB
1040 Wien, Schwindgasse 14
Jahresabonnement für fünf Nummern: S 50.-, Ausland Dollar 3.50
Redaktion: Franz Palkovits, Johann Mikula, Thomas Krojer,
Željko Beršek, Franz Perusich
Verantwortlicher Redakteur: Franz Perusich

Wien, März 1971

Sadržaj:

Uvodnik		3
Cvijeće Srca	Željko Beršek	4
<u>Historija i Narod:</u>		
Avers - Revers	Franjo Palković	8
Jeđan urbarialni proces na početku 18. stoljeća	Felix Tobler	10
<u>Politika i Ekonomija:</u>		
Izbori za predsjednika 1971	Ivan Mikula	12
Devalvacija dinara i trgovački izgled s Austrijom	Ivan Mikula	16
<u>Suradnja iz Matične Domovine Hrvatske:</u>		
Proslava Brve Tiskane Hrvatske		
Knjige u Zagrebu	Željko Beršek	18
Svećana Proslava Matija Gupca u Zagrebu	Željko Beršek	19
<u>Univerzitet i Filozofija:</u>		
Studentske Partije	Franjo Perušić	25
Pantha Rhei	Željko Beršek	21
<u>Ne Samo za Žene:</u>		
Nova Moda i Mi	Irena Varga	28
<u>Literatura:</u>		
Izašao je Zbornik Radova o dru Josipu Andriću	Željko Beršek	29
Na Marginama o Poetskoj Istini Prema istini Života, o Medijima "Privrženosti", o Tokovima sadašnjih odnosa i datostima kroz Stvaralastvo Umjetničkih Zanosa	Željko Beršek	31
Viola Prarmissionis	Mato Knežić	42
Recensija - Stipa Bešlin	Željko Beršek	38
Haiku	Aloiz Jembrih	41
Opojni miris lipe	Feliks Tobler	20
Lirika - Stipa Bešlin		38
Vinograd	Željko Beršek	40

Poštovani čitatelju!

Onaj muž, koji je zasadio drvo, otišao je. Išču se ljudi, koji bi nam pomogli ovo drvo dalje njegovati. Ovo je položaj našega časopisa. Možda ste već čitali u drugim hrvatskim novinama da je bivši glavni urednik, Vladimir Vuković položio svoju funkciju, da bi se mogao potpuno baviti svojim studijama, koje su stupile u odlučan položaj. Mislim da mu možem ovdije i na ovaj način u ime redakcije, možda i u Vaše ime hvalu izraziti za njegovo bivše i buduće djelo na ovom časopisu.

Ono što veseli je, da se je osim Vladimira našlo i drugih ljudi, koji ćedu garantirati dalji opstanak "NOVOG GLASA". Nema smisla, da nabrajam odje sve te ljude: oni ćedu se i onako predstaviti sa svojim člancima. Mnogo važnije mislim je, da Vas upozorim na neke organizatorske promijene, koje neka Vaše zanimanje ne samo uzdrže, nego i ožive.

Da bismo mogli Vašem raznorodnom zanimanju bolje služiti, NOVI GLAS će u buduće sadržati nekoliko rubrika. Ufamo se, da ćedu članci ovih rubrika služiti ne samo općemu, nego i Vašem specijalnom zanimanju. Da na ovaj način garantiramo za svaki broj veći broj različitih članaka, odabrali smo za svaku rubriku odgovorne urednike. U godini 1971. izlaziti će NG petputa, a od 1972-e šestputa u godini. Na žalost, zbog financijskog pitanja prekinuše se razgovori o tiskanju NOVOGA GLASA sa jednom bečkom tiskarom.

Pa još nešto: Molimo Vas, da suradujete s nama. Pišite nam! Radujemo se svakomu prinosu - bilo to kritika ili članak. Ovako bi bilo moguće da radimo konstruktivnije i da pojačamo naše veze.

U ovom smislu

Franjo Perušić

Željko BERSEK

CVIJECE SRCA

- 0 -

Duhovnoj Cistoci

GURU MAHARISIJA

/ U v o d /

Z A G R E B

M C M L X X I

Doživjeti RES SACRU -
cezuće je svakog vjernog putnika
s ove planete od vode, svijetla i
velike klime daha - ko vrhunske Mete
da s uzdignutim ocima u visine,
zagleda otvoreno uz gorske lugeme
kao u prejasnu Tajnu ...

vlastite, covjecje Rime...!

o o o o o o o o o o

CVIJEĆE SRCA!!!

Ono, što svijet danas želi - to je MIR.

Ono, što čovjek treba - to je smirenje.

Ono, što djeca od nas očekuju to je Sreća !

Iz Malaje potekla je nakalamljena
sa Izvora Veda jedna Nevina Misaonost
i prodrila u Život kao raketa...

S bogatog pladnja od iskre sa duševnog tkiva.
Od predanja SVAMIJA BRAHMANANDE SARASVATIJA,
iz zemalja raznoraznih putuju turisti duha
u goste Katedri na Balearima... za sjedinjena
tiha i ozbiljana razmatranja...

Jedinstvo osjeta za žive
Na Seminaru , gdje se svi jezici znaju
uz rukoveti plemenitog raslinja i -
prekrasnog bogatstva cvijeća - tamo,
gdje suvremeni Prorok nudi nam od zanosa
Porod starih i iskrenih obrednih predanja
obasjanih iz središta neiz-mišljenih
suncokreta uz sva živa obrtanja...

Jer, Život ljudski podijeljen je u tri dijela:
vanjski, unutrašnji i onaj - nevidljivi, koji
upravo sada čini Pogon od misli i stvara
nepojmljive krijesi o meditativnoj čuvstvenosti
i onoj uzvišenoj transcendentnoj moći, koga
samo umor tišti sagorjevajući iznad Noći ...!

Čovjek je gotovo vrhunac zamisli,
Ali je i Cvijeća s okrilja za
Neugasive premisli ...!

I Krist je velika Sloboda
I Búdka neograničena Pagoda
I Muhamed je Pojam ne samo za Meku
I veliki Oci za Duh od Otajstva zu Tajanstva
Za nas su Putevi na našem prolazenju ...!

Čovjek jest smisao
 za beskonačno Stvaranje
 A život je obris Darova
 Od bogate žetve kao vječno primanje.

Ali i mi smo stvoreni za samostalno davanje
 I zato srca moraju biti zajedno
 Za vjenčanje Neba i Zemlje
 K'o iskreno iskonsko spajanje...!
 A On nam sam kaže kao Mislilac kad priča:
 "...- CVIJET je simbol ljepote svijeta...
 Ja volim i žene i ljude, volim da ih vidim sretne
 bez briga i potresa.-

Svaki pojedinac mora imati svoj mir kako
 bi u svijetu vladao mir.-

Proces evolucije prisutan je, u svakom slučaju.
 Mi vidimo da u prirodi sve raste: drveće,
 ptice, čovjek, životinje...-

Svjedoci smo da proces evolucije jest u
 neprestanom toku i čovjek ima sposobnost
 da mu pridonese u velikoj mjeri.-

Glavna svrha ovoga učenja: To je odstranjivanje
 patnje iz društva. Ne želim da i jedan čovjek
 pati, jer je duboko u čovjeku svijest o blaženstvu
 i da je samo potrebno shvatiti postojanje toga
 velikog skladišta sreće i ljudi će postati
 sretni, napredniji, bez ikakvih trauma. Njihovo
 društveno ponašanje poboljšat će se. Ja želim da
 stvorim novo društvo u ovom dijelu svijeta.=...

Jutra su uvijek nova pramaljeća
 Kad zna se da čovjek ne može da hlapi,
 iako od bolova i tuge često pati.

U nemirno vrijeme, kad su avioni postali smrtonosni

lampioni - negdje tamo uz obale i palme i beskrajno
valovite ravnice plave - nosi nas čuvstvena Zora
u mirise vječnih Ozona ...!

- - -

ONO, što svijet danas želi - to je PAX,
to je MIR.

Ono, što čovjek treba - to je smirenje.

Ono, što djeca od nas očekuju - to je Sreća!

Jutra su uvijek nova pramaljeća

Kad zna se, da čovjek ne može da hlapi,

Iako od bolova i tuge često pati.

U nemirno vrijeme, kad su svioni
postali smrtonosni lampioni -
negdje tamo uz obale i palme
i beskrajne valovite ravnice plave -
nosi nas čuvstvena Zora jedna Nova,
kao neomedjene želje ljudskog mora-
u mirise vječnih ozona za sadržaj
svećanih Snova ...!

----- 00000 00000 -----

/ Proljeće, 1971. /

ⒶVERS - ⒸEVERS

1921 - 1971. 50 ljet Gradišće. Jubilejska svečevanja. Velike proslave. Zastave. Črljeno-zlate. Črljeno-bijelo-črljene. Dva orli. Gradišćanski i austrijanski. Svečani govori. Čestitke. Rukovanja. Aplauz. Priredbe i povorke: narod-zemlja-savez. Aplauz. Opet čestitke. I opet govori .....

..... govori puni pathosa, zanosa, zadovoljstva. Govori retrospektive. Boji, krv i bombe. Glad i siromaštvo. Saint Germain i Trianon. Volja naroda i pripojenje. 1921. Dalje glad i krize. Gospodarstvene. Političke. Besposlenost i iseljavanje. Staležne borbe. Schattendorf. 1934. Nationalsocijalizam. "Heil Hitler", boj i strah. Katastrofa i ruin. 1945. Skupni napor, skupni uspjeh. 1955. Neutralitet i obaveze. Dobrostanje. Napredak. "Za moderno Gradišće - za modernu Austriju".

Svi smo prošli ovo vrijeme. Nimci, Ugri i Hrvati. Inače, Nimci, Ugri i Hrvati: šarnolikost naše zemlje. Tolerancija. Mi, Nimci, Ugri i Hrvati. Predkip integracije. Integrirana Europa en miniature. Most između Zapada i Istoka. Mi. Zemlja bez nacionalnih problema. Nimci, Ugri i Hrvati. Bratsko susjedstvo. Peldodavna složnost. Ravnopravnost, potpuna ravnopravnost. Ugrov i Hrvatov. U Gradišću. Bez njih bi Gradišće bilo siromašnije. Siromašnije. Aplauz.

To j' pineza jedna stran.

Istina. Krvavili su i Hrvati. I gladili. I bez posla bili. Iseljavali se. Morali se vojevat za tuđe interese. I podigli bojne ruševine. Pridonesli standardu. Napredku. Za moderno su Gradišće i Austriju.

Tako. Svi smo prošli ovo vrijeme. Razumljivo. Mi. Ista domovina. Mi. Ista sudbina. Mi. Iste dužnosti. Mi. Ista ..... Mi?

Mi. Šarnolika zemlja. Lipo! Bratsko susjedstvo. Dobro! Peldodavna složnost. U redu! Predkip integracije. ?. Mi. Zemlja

bez nacionalnih problemov. Kako? Potpuna ravnopravnost.
Trenutak!

Ravnopravnost? Bez hrvatskoga elementarnoga podučavanja u glavni škola i politehnikumi? Bez hrvatskoga vjeronauka u ovi škola? Bez hrvatske više škole? Bez hrvatskoga jezika pred sudom? I u službeni uredi? Bez hrvatskih emisijov u ORF-u? Bez hrvatske topografije u hrvatski i dvojezični seli? Bez ovoga svega? Usprkos garancije?

Čudna ravnopravnost. I problemov preveć. A predkip puca kao od sapunice mehur.

1921 - 1971. 50 ljet Gradišće. Ravnopravnost 1921 - ravnopravnost 1971. Razlika se išće. Ne garantirana. Faktična.

Tišina.

A to j' pineza druga stran.

Gradišćanac

hrvatskomu narodu

narode !
brani svoje
i bit češ
ugledan

brani svoje
i bit češ
priznat

brani svoje
bori se za prava svoja
i bit češ
narod
u očima drugih

vladimir
vuković

Jedan urbarialni proces u Rasporcu na početku 18. stoljeca.

Kako se je već u mojem zadnjem članku " O povijesti kaštela u Rasporcu pokazalo, bilo je selo Rasporak u gospodarstvenom pogledu od svojega postojanja do ukidanja kmetstva uvijek u dva dijela razdijeljeno. Dio koji je pripadao fortnavskom grofovstvu, imenovao se je gornji posjed(Obergut), dok se je ostali dio imenovao donji posjed. PO stjecanju fortnavskoga grofovstva kroz obitelj Esterhazy(1622)pripao je i gornji posjed ovoj obitelji, dok je donji posjed samostalni karakter jednoga maloga gospodarstva i nadalje mogao održati. Gornji posjed bio je početo od godine 1628. različnim gospodarom založen. Pošto je Adam Meško de Fules et Galoshaza godine 1715. donji posjed od grofa Karla Zichya za 20000 fl kupio, iskužio je još u istoj godini zalog gornjega posjeda za 5000 fl od Stefana Rohrera, tako da je sada imao čitavo selo u svojim rukama. Unaprijed se mora reći, da su urbarialni porezi u ovim dvojim dijelima bili različno visoki. To je tako za razumiti, da je fortnavsko grofovstvo ča do stjecanja kroz obitelj Esterhazy kao komorsko imanje pod upravljanjem donjoaustrijske komore stalo i tako su se svremenom austrijska prava načela izvela i zbog toga je bio položaj seljakov razmjerno povoljan dok su se u donjem posjedu, koji je uvijek stao pod mađjarskim vlastelinima, više mađjarska pravna načela izvela, koja su se za seljački stalež daleko nepovoljnija pokazala. Kao primjer za ovu diskrepanciju neka budu navedeni urbarialni porezi polag ondašnjih urbarijov: U donjem posjedu su bili podaniki dužni, svaku tlaku(Robot), koju je gospodarstvo tražilo, izvršiti, dakle tlaka nije bila vremenski ograničena. Nadalje su bili dužni za gospodarstvo besplatno dva vinograda u veličini od ukupno 80 dnevni poslov(Tagwerke), 31 i pol jutra polja i 83 dnevni poslov sjenokoše preraditi. Za vinotočje su plaćali godišnja 450 fl. U gornjem posjedu plaćala je svaka kuća polovična zavičajnost na Jurjevuni na Martinju svaka pučovina 9 fl i 30 kr, četvrt zavičajnosti 5 fl, 5kr a hizičari 2 fl 12kr. Sovom svotom je bila čitava tlaka isplaćena, tako da uopće nisu morali rabotiti. Nadalje su morali u vrijeme trgadbe za gospodarstvo grojze brati, i gospodarstvu dati 12 kablov (Eimer) vina Matrštofske mjere ili 36 fl. Da se je mogla tlaka s novcem platiti, je bilo od velike koristi za seljake, jer su bili s svojim posli dosta zaposleni.

Kad je 1725 dobio A. Meško u svoju vlast podanike gornjega kraja potribovao je od njih izvan već spomenutih porezov još slijedeće: Od svake četvrti zavičajnosti jedan vagan (Metzen) hržulje, jedan vagan zob, 28 grosi u gotovom novcu, tri kopune, i određenu mjeru maslaca, četiri funte prediva(Gespinst), od svake košnjice četiri grose, a od svake polovične zavičajnosti jednu i drugu košnicu, a osim toga svaku tlaku koju je potribovao. Budući da je pravo pljenidbe propisalo, da se za vrijeme zalaganja ne smiju porezi podanikov povišiti, su se podaniki kratili gore imenovane poreze ispuniti.

Osim toga brinuli su se za svjedodžbe od predašnjih založni vlastelinov, Pavla Festitićai Josefa Zsigraja, u kojim su ovi potvrdili, da su i oni samo one poreze od podanikov tražili, koji su bili u urbariumu iz godine 1675 propisani. Sa ovim svjedodžbama obratili su se knezu Mihovilu Esterhazy molbom, neka zabrani Adamu Mešku svoje protupravno nastupanje ali nažalost nisu imali sa ovom molbom nikakovog uspjeha. Iz protesta su kratili i dače

koje bi morali ispuniti, ni nisu platili i obratili se direktno na cesara Karla VI. U svojem pismu su prosi- li, da bi dao pregledati ovaj posao ili kroz svoju ge- neralnu ili partikularnu kongregaciju, ili kroz simo na lice mesta poslanoga odbora, ki bi se sastavio iz pod- župana, sreskoga poglavara (Stuhlrichter) i njevih pri- sesnikov. Ov odbor neka bi dokonjao vadju med njimi i med njevim sadašnjim gospodarom polag urbarijuma iz godine 1675., koji se nahaja u fortnavskom gradu. Na mesto ovoga je odlučio cesar, da se rasčisti cijeli posao na generalnom spravišću šopronske županije u Ne- meskeru, ali oni su ovu odluku tako kasno doznali, da već nisu mogli braniti svoje pravo.

Po nekim vremenom došla je na Adama Mesko-a u Rasporak ko- misija pod predsjedništvom sreskoga poglavara Sigismunda Pastorija, koja je zbog urbarijalnoga duga koracala k ekse- kuciji čitavoga blaga u vrednosti od 555 fl i je predala Adamu Meskou. Budući da ova svota nije isplivala k isplatu duga se je i gostionica eksekutirala i Adamu Mesko predala.

Vreda po ovim eksekucijama poslali su opet drugu prošnju, u kojoj prose cesara za botrenje i pomilovanje, ar da će skoro podlec velikim nevoljam. Polag novoga urbarijuma koga je nastavil polag vlasće volje Adam Mesko Ester- hazyevim prefektom skupa, morali bi toliko robotit, da će in vlasće imanje dojt na nist. Kad je Adam Mesko doćuo, kakove su korake učinili proti njemu njegovi od fortnavske gospoščine založeni kmeti, pisao je odmah i on cesaru i razložio svoje stanovište. Po preslušanju obadvih stranak zapovidao je cesar, da se poišće od kmetov spomenuti urbarijum iz godine 1675. i da se na temelju ovoga urbarijuma čitav posao riješi. Komisija iz Beča, koja je sada ispitivala ovaj posao, dala je seljakom dopust, da i nadalje samo trebaju ono ispuniti ča je prepri- sano u urbarijumu.

Ali blago i gostionicu nisu najzad dobili, jer je mogao Mesko dokazati, da su seljaki imali zaista tako visok dug. (Nekoliko godina nisu uopće nista platili). Po ovom riješenju se nije već čula kakova tužba seljakov, tako da se može reći, da se je Adam Mesko u kašnjoj dobi držao na propise.

IZBORI ZA PREDsjednika 1971

Prva polovica 1971. ljeta stoji u znaku predsjedničkih izborov između Franza Jonasa i Kuda Waldheima. Ov dvoboj za Hofburg odlučit će 25. aprila 5,2 milioni birači, od toga 0,6 milioni prvobirači.

Ličnosti ovih dvih muži jako su suprotne. Franz Jonas rođen je 4.10.1899. u Beču kao treto od osam dice. Imao je tvrdu mladost. Po osnovnoj školi i apsolviranju slagarske učnje posjećava kroz duga ljeta narodnu i djelačku visoku školu. Pri tom mu je neizmjereno pomogla njegova samodisciplinacija; i dok su se mnogi vršnjaci zabavljali ja Franz Jonas u svojoj mladosti puno učio i čitao. Ča on naime sam od sebe potribuje, korektnost, jednostavnost i točnost u detalju, to potribuje i od svoje okolice; skoro bi ga mogli zvati pedanta. Njegovu ljubav k detalju dokazuju i njegovi hobiji: sakupljanje markov, fotografiranje, sakupljanje staroga novca i šetanje. Rado sluša Mozarta, Schuberta, Haydna i Smetanu i rado čita Shakespearea i Hauptmanna. Najzanimljivija pivijesna epoha je za njega sadašnjost, a najfascinirajuća znanost biologija i povijest. Njegov stil službenoga upravljanja, koga drži prikladnoga dostojanstvu i autoritetu, se neće priminiti. Svoje oficijelne goste će i nadalje onde primiti, kade je sag (Teppich) jur nešto poderan: jer saveznomu predsjedniku je ravno na onom odredjenom mjestu mjesto i nigde drugde; i on će, ako ostane u službi, i nadalje praktimirati ljubaznu narodnost u ceremonijalnom okviru. Mnogi velu da je ovo postojanje na autoritet i ceremonijel poticalo iz nutarnje nesigurnosti. Big u etiketu da je naime siguran način čuvati se poteškoć ili osobito blamaž. Franz Jonas se ali nije blamirao. Prilikom njegovih državnih posjetov držao se odlično, naime kruto i dobro. Sa svojim domaćini dobro se znao razgovarati, jer govori engleski, talijanski i esperanto. I punim pravom more biti gizdav nato da je kao državnik ravan kraljici engleskoj i perzijanskomu šahu.

Njegova iskušena životna dob, njegov stil, njegovo nutarnjopolitičko iskustvo, nastojanje za političku ravnotežu, njegovo

poznavanje naroda (on sam dolazi iz običnoga naroda) govori (tako SPÖ) kod izbora u njegovu korist. Najjače pridobavlja za njega ali njegovo dosadašnje upravljanje države, puno revnoga vršenja dužnosti, disciplinirano i jednostavno. Zbog toga mislu mnogi SPÖ-funkcionari da je igra jur odlučena, i da se zato ne trebaju naročito zalagati za izbor. To je uvidilo jur i SPÖ-peljačstvo pa zato nastoji zaustaviti ovu relativnu inaktivnost.

Kurt Waldheim rođen je 21.12.1918. u St. Andrä Wördern u Doljnoj Austriji. Waldheim (njegov otac zvao se jos Waclawik pa je ime dao preiniti u Waldheim) je oženjen i ima troju dicitu: 25-ljetnu Liselottu, 22-ljetnoga Gerharda i 15-ljetnu Kristu. Kao najdraže hobije naznačuje fotografiranje, filmanje i sakupljanje staroga stakalja. Drage su mu i lipe slike i dobra muzika, isto tako Grillparzer i Mozart. Najzanimljivijom povijesnom epohom smatra prvu fazu 20. stoljeća, a od znanosti najveć ga fascinira kibernetika.

Kako sam veli ne drži mnogo do protokolarne krutosti sadašnjega saveznoga predsjednika. On, ki se u New Yorku u UNO-u zna isto sigurno kretati kao med ljetovalci na Atter-jezeru, kade jur ljeta dugo sprovadja svoj odmor, ne smatra otu krutost suvremenom. On potribuje javno obrazloženje odlukov državnika i on ne bi samo pri dani povodi sprogovorio u javnosti temeljitu rič, a isto ne bi k svakomu prijamu pozivao uvijek iste ljude s istih časnih listov.

Waldheim je takozvani karjer-diplomat. 1948. poslan je u Paris, 1955. na UNO-poslanstvo u New York, 1956. u Ottawu, 1964. i 1970. nanovo na UNO-poslanstvo. Najduže je pravoda poslovao u Austriji. Najprije kao sekretar prvoga ministra za vanjske posle, Karla Grubera, kasnije kao upravitelj personalnoga odjela, onda kao upravitelj političkoga odjela u austrijskom Ministarstvu za vanjske posle, konačno od 1968.--70. kao ministar za vanjske posle. Sada se Waldheim, ki - ako ne bude biran - valja kao ozbiljan kandidat za UNO-stolicu u Thanta, bori za savezno predsjedništvo. Diplomatska etiketa je kod njega drugi način života, ali nikako lanac, ki se na da preiniti

i okolnosti prilagoditi. Waldheim je dr. iur., posjetio je konzularnu akademiju i govori već jezikov i zato ÖVP nekim pravom očekuje, da će osloviti u prvom redu kritične intelektualce (a stim jedan dio biračev-skakačev). Ove će po mišljenju ÖVP-a uplivisati i činjenica da je SPÖ mandatski jur najjača stranka u Narodnom vijeću, da ima većinu u Saveznom vijeću, da dominira ÖGB i da stavlja 85% Austrijancem načelnike. Waldheimov liberalitet, liberalitet človika od svita, tribao bi i za FPÖ biti atraktivniji nego li Jonasov djelačko-visokoškolski socijalizam. Okolnost da je 20 ljet mlaji od Jonasa, da nije stranačko neposredno vezan kandidat, ki ima i nutarnjo- i vanjskopoličkoga iskustva, tribala bi mu isto - tako ÖVP - biti jako na pomoć.

Waldheim motivira odgovornost za narod i državu, isto kao Franz Jonas. Samo škoda da obadva skupa ne možemo u jednom spornom razgovoru u televiziji viditi. Ali protiv toga su govorili i još uvijek govoru izborna-taktični uzroki. Izborna taktika SPÖ-a postoji u kratkoj, zato ali jako intenzivnoj izbornoj borbi. Tako će se Franz Jonas tek sredinom marta, a i onda uglavnom samo koncem tjedna, aktivno uvesti u izbornu kampanju, da bi tim dokumentirao da svoju službu i nadalje normalno vrši, a ne da znamda zbog izborne borbe nešto zanemaruje. I sa svojim shvaćanjem službe i dostojanstva bit će prilično na pravom putu. Jer koncem 1970. ljeta dokazalo je jedno raspitivanje da si množina Austrijancev od saveznoga predsjednika očekuje sljedeće: on bi tribao biti neka vrsta republikanskoga cara, ki nadgledava političke stranke, ki se brigi za mir i u inozemstvu dostojno reprezentira.

Jedno drugo raspitivanje je početkom 1971. pokazalo da je Jonas prilično popularan, Waldheim ali još relativno nepoznat; za Jonasa se naime izjasnilo 50%, za Waldheima samo 31%, ostatak je bio još neodlučan. Zato je na priliku ÖVP željio već, ali samo kratke emisije, dok je SPÖ iz upravo istih uzrokov samo za nekoliko dugih emisijov. Tako je Waldheim jur od početka ljeta na putu da bi se u svi savezni zemlja predstavio i popularizirao, da bi izjednačio svoj handicap relativno nepoznatoga političara i kandidata za predsjedništvo, i to pred akcioni

komiteti, ki su, sastojęći se iz prominencije znanosti i umjetnosti, politike i sporta, -- isto kao za Jonasa -- utemeljeni u svi savezni zemlja, da bi kandidata mogli uspješno podupirati.

Ovako borba za predsjedništvo stoji u znaku suprotnosti: Franz Jonas išće sklonost sa svojim iskustvom, svojom službenom časti, svojom disciplinom, svojim stilom, svojim visokim nutarnjopolitičkim iskustvom, dok Waldheim nosi u izbornu arenu svoju mladost, svoj narodni i odlučni stil, svoju neodvisnost i svoje vanjskopolitičko iskustvo.

Nigdo ne more predviditi kako će ov izbor zaista svršiti. Svakako će ali 25. april pokazati, gdo će se useliti kao novi savezni predsjednik u Hofburg.

Ivan Mikula

"PO ZGUBLJENI IZBORI ZGUBITNIKI
NIKADA NEZNAJU TOČNO:
SU LI ZRELOMU NARODU PREVEĆ LAGALI -
ILI PREMALO?"

Ovako Maurice Chavalier po zadnji
općinski izbori u martu 1971. u
u Francuskoj.

No mi pretpostavljamo da ova izreka
25. aprila neće dobiti nikakovoga
opravdanja i za austrijske prilike.

Svaka paralela bila bi slučajna!

DEVALVACIJA DINARA U JUGOSLAVIJI I TRGOVAČKI IZGLEDS AUSTRIJOM

Već dugo vremena očekuje se slabi privredni razvoj u zemlji našega susjeda. Trgovački bilans je u osjetnom deficitnom položaju, jake su tendense inflacije, te proširenje likvidacije poduzeća i napokon devalvacija jugoslavenskog dinara.

I dosta na 24. siječnja 1971. bilo je ovo i stupilo na snagu, pa je došlo do devalvacije dinara od 20%. Svakako ovo je ostalo u isčekivanju tezemnih i inozemnih privrednih stručnjaka koji su računali s jednim skokom između 30 i 40%. Ovaj niski skok devalvacije objasnija je jugoslavenska nacionalna banka time što su ove stabilizacione mjere započeto već krajem listopada 1970. već skoro imale djelovati i voditi k slabljenju u odnosu na povišenje povoljnih trgovačkih veza. Zbog toga bi porasli životni troškovi u ovoj godini samo za 5% u odnosu na one iz prošle godine od 11%.

Već krajem listopada poduzela je jugoslavenska vlada više privrednih mjera za spriječavanje prejakog konjunktornog dizanja. I to zamrznule su se cijene industrijskih proizvoda prema stanju 29. listopada 1970. Uvedene su najviše, moguće cijene za važne vrste robe (artikle) mjera potrošnje, za iznajmljene stanove i komunalno službeno posluživanje. Osim toga ukinuta je najviša granica potrošnih kredita i oglašen uvozni depozit od 50% cijena pojedinog obrta. Konačno krajem prosinca 1970. stupio je na snagu zakon da se plaće i zaslužbe smiju povisiti najviše za 11%. Svakako bilo je ograničeno vrijeme za vrijednost trajanja ovoga zakona prethodno s travnjem 1971.

Istovremeno s devalvacijom na 24. 1. 1971. postala je bezvrijedna ona obveza uvoznog depozita koja je u međuvremenu ukinuta za ono 20%. Onda su povišena, ona u dinaru utvrđena sredstva, globalne devizne kvote i deviznog iznosa za 20% devalvacije povišeno, ukoliko ona nisu još primjenjena. Zastoj cijena ostao je poslije kao i prije na snazi. Povišenje cijena struji i nafti kao i poštanskim i bankovim tarifama također je u očekivanju. Treba se osnovati jedna komisija za jednako određivanje cijena, koja se treba sastojati od zastupnika savezne i republičke vlade sindikalnog saveza i savezne privredne komore.

S ovim mjerama želi jugoslavenska vlada postići povećanje izvoza, jedan neznatan porast uvoza i stime izjednačenje platnog obračuna kao i povišenje sposobnosti natjecanja jugoslavenske privrede. Osim toga stime se hoće donijeti inflaciona penjanja cijena pod kontrolu i što više njih zaustaviti.

Pokriće jugoslavenskog uvoza preko izvoza u prošlom ljetu spalo je na 58%. Stime je povećan trgovački obračun u deficitu od 1,2 milijarde dolara.

Austrijski izvoz u Jugoslaviju koji se prije kretao, kroz jedno veće razdoblje, između 700 milijuna i jedne milijarde šilinga, neočekivano se popeo 1967. i dostigao je pri godišnjem prirastu rata između 30 i 50% 1969. 2,3 milijarde šilinga i 1970, više od tri milijarde šilinga. Ovo golemo povišenje obješnjava se kao posljedica većim dijelom jače liberalizacije jugoslavenske vanjske trgovine. Prema onim gore spomenutim postupcima ne treba računati u Jugoslaviji s daljnim tako velikim izvoznim povećanjima zbog očekivanog uznemirenja povoljnog poslovnog stanja. Zato će trebati to povećanje, nastojanja austrijskog gospodarstva, održati ili čak izgraditi vanjsku trgovinu. Osobito bi moralo ovo odgovarati na području prematerijala, koji iznosi okruglo 60% na jugoslav. zajednički uvoz.

Odgovarajući položaji povoljne trgovačke veze najviše su rasli uvozi reprodukcionog materijala za 40%, investicijskih dobara za 28%, potrošnih dobara za 13%. Za rezultate posljednih godina pokazuje se slijedeća slika:

Prehrana.....	1,56%
Piće i duhan.....	0,27 %
Sirovine.....	12,07%
Strojevi i prometna sredstva.....	31,93%
Polugotovi i gotovi proizvodi.....	34,93%
Kemijski proizvodi.....	12,46%
Mineralno gorivo i energija.....	1,19%
Ostala gotova roba.....	6,07%

Iz ovoga se vidi da austrijske firme dobro reagiraju na jugoslavensku potrošnju. Austrija je, već više od dvadeset dvije godine s povišenim intenzitetom prisutna na jugoslavenskom tržištu. Ali ne treba zaboraviti i to da se i druge zemlje, koje nemaju tako dobre susjedne odnose s Jugoslavijom, zanimaju za ovo tržište, i to se intenzivno zanimaju.

Johann Mikula

Željko Beršek:

PROSLAVA PRVE HRVATSKE TISKANE KNJIGE U ZAGREBU

Znanstveno i kulturno društvo "KOSINJ" priredilo je 9. ožuljka o.g. u dvorani Gradskog sindikalnog vijeća u Zagrebu SVEČANU AKADEMIJU u čast 488-godišnjice prve hrvatske tiskane knjige KOSINJSKOG MISALA, štampanog i završenog 22.II.1483.

Program je sadržavao: Lijepom našom domovinom" kao otvorenjem, nakon čega je književnik ZVONIMIR KULUNDŽIĆ osnivač i predsjednik društva "KOSINJ" održao prigodan referat. Knjižavni kritičar prof. MIROSLAV VAUPOTIĆ održao je tada predavanje: Tisućgodišnji neprikinut niz hrvatske književnosti, a akademik Dr. Vinko ŽGANEC uz zvučne ilustracije govorio je o Melodiji starog glagoljaškog liturgijskog pjevanja. Književnik BORO PAVLOVIĆ prezentirao je svoju liriku pod nazivom: "NAŠA GLAGOLJICA, a nakon toga ponovljena je bila pjesma IVANA ZAJCA: Domovini i ljubavi..., te je odu zemlji iz opere Mile Gojselića otpjevala Vera JANFROKOVIĆ - FRANIĆ, čime je u prepunoj velikoj dvorani uz frenetičan aplaus završena ova veoma lijepa i značajna kulturna priredba.

/Organizatori žale, što je radi bolesti bio spriječen dr. Vladimir Koščak, koji bi referirao o Zrinskim i Frankopanima u hrvatskoj povjesti i kulturi/.

Kako je poznato, kulturni historičar i hrvatski najaktuelniji književnik i arheolog ZVONIMIR KULUNDŽIĆ uprva je nakon knjiga: MiškiNe, Tragedije Hrvatske-historiografije, izdao ovih dana MONOGRAFIJU o RADIĆU STJEPANU, dok je najveća priznanja dobio vani i u zemlji za svoj enciklopedijski poduhvat u djelu: Knjiga i knjizi i drugim radovima. I ovo društvo "kozin" osnovano je na njegovu iniativnu.

Na velikoj-svetkog značenja -Gutenbergovoj - proslavi, Zvonimir Kulundžić dostojno je prezentirao ovaj naš KOSINJSKI MISAL, koji je odbah nakon toga postao najserioznija theme za raspraljanje, jer je izvanredan-grafičko-historički prilog općoj evropskoj i svijetskoj civilizaciji i kulturi.

Pred desetak godina ovaj je autor izdao i posebnu knjigu u KOSINJU, koja je postala kamen temeljac u našoj nacionalnoj pismenosti i kamenspoticanja za izvjestan broj neupućenih faktora.

Svojom serijom objavljenih djela, radova, cjelina i separata, Kulundžića svrstavaju u vrhunske poznavaoce naše strije književne historiografije, koji dokumentarno i s mnogo razloga osjeća pobudu da ne samo našoj nego i stranim nacijama predstavi ljepotu i zanosni izražaj u kulturi naših djedova.

I možemo slobodno reći, da je danas sako nego i novo izdanje posebno osvježenje za svakoga, tko iskreno ljubi knjigu, svoj narod, zemlju i Ljepotu, koja iz svega toh jedinstveniproistiće.

Ova je priredba bila posjećena uz mnogobrojne iskrene poštovaoce, Hrvatske književne misli i sa zavidnim brájem eminentnih naučnih radnika.

-oooooooooooooooooooo-

SVEČANA PROSLAVA MATIJA GUPCA U ZAGREBU

U povodu 398-obljetnice pogibije vođe seljačke bune MATIJE GUPCA i 25 godišnjice kulturnog prosvjetnog društva hrvatskih Zagoraca "Matija Gubec" u Zagrebu je priredjen, 20. veljače o.g. svečana akademija u dvorani Kluba samoupravljača. E bi najvažnijih izvedbih ove vanredno dobro uspjele priredbe u prepunoj dvorani prisutnih.

U prvom dijelu programa pjevački zbor i tamburaški orkestar izveo je "Pozdrav KPD HZ" "Matija Gubec" od Jakoba Aromana, Zatim je predsjednik društva prof. Ivo Ladika oržao pozdravnu riječ, nakon čega je uslijedila recitacija uz pratnju tamburaškog orkestra društva, pjesmom Stjepana Jakševca: "Gupčeva lipa šumi". Pjevački zbor uz tamburaški orkestar izveo je Armanovu seljačku puntarsku kompoziciju "ZDIGNITE BRATI", a tada je sopran Czanji-Šafranek Ilona uz klavirsku pratnju dra Viktora Šafraneka otpjevala dvije pjesme Ivana Zajca i to "Pjesma Slast" i "Domovini i Ljubavi". - Solo bariton, Marijan Habulan uz klavirsku pratnju dra Šafraneka otpjevala je "Oproštaj Gupca" - arija iz istoimene opere od Ive-Lotke kalinskoga, dok je muški zbor društva izveo dvije pjesme "Fala" i "Popjevke sam slagal" Vlahe Paljetka. Nakon toga slušaoci su imali priliku čuti odlomke

iz Zajčeve opere "NIKOLA ŠUBIĆ-ZRINSKI" od kojih je ariju Jelene izvela Ilina C.Šafranek u solo sopranu, romansu Zrinskoga solo bariton Marijan Habulan, završni duet Eve i Zrinskoga, duet C. Šafranek Ilona i Marijan Habulan, a nakon toga muški je zbor otpjevao "U BOJ, U BOJ !"...

Drugi dio programa bio je zastupan predigróm "U pećini" os Drage Zehtnera u izvodjenju tamburaškog orkestra, a tada sa Krapinskog festivala "IMELA MAJKA SINEKA TRI" oktet društva uz tamburaški orkestar izveli su ovu izvrsnu partituru Jakova Gotocva. Dirigent i kompozitor društva Jakov Armano izveden je sa "VEČERI NA DRAVI" s tamburašima te ne "Hrvatski kraj" od Marija Bogliunija. J. Armana bio predstavljen preko okteta uz tamburaški orkestar, koji je takodjer izveo i Zajčeve "Noćne stražare", a mješoviti zbor Lisinskoga "Prosto zrakom ptica leti", pa je Zajčevom " HIMNOM SLOBODI" završena ova velika i svečana manifestacija na Gupčevu spomen.

Željko Beršek, Zagreb

OPOJNI MIRIS LIPE

Po čitav dan sunce je kroz prozor žmirilo i nemirnim zracima šetalo po našim knjigama, po našim rukama.

tara lipa je utala, dok su njeni zlatni cvetovi gorijeli na suncu. Svako popodne smo nestrpljivo čekali da nas sunce napusti, da naša lipa progovori, da priča sve ono što je čutalo u nama.

Ona je to sigurno znala. Mojoj djevojki je šaputala o meni, dok sam čitao zadnje stranice moje knjige; meni je uvijek govorila da će moja djevojka doći. I me nije lagalo. Dolazila je nečujno, uvlačila u moju dušu, kao opojni miris lipe. Tek kad bi mjesec namignuo na nas, ostavljali smo našu dragu lipu i lutajući dugim ulicama, krali mirise lipe iz tuđjih dvorišta i po parkovima.

Dani su prolazili. Isti, lijepi, dugi dani. Čudna je bila ta moja djevojka. Nije voljela da priča o sebi. Voljela je miris lipe, i govorila je da voli mene. A ja sam bio presretan. Pomisao da ćemo se ovih dana rastati, uzbuđila nas je oboje.

Jučer je završen zadnji ispit. Jučer mi je moja djevojka zadnji put stisnula ruku, jer nas je sutra čekao put. Dugo se osvrkala. A ja, dugo, dugo sam stao na istom mjestu i ne- spomično gledao u sunce koje se isto onako sijalo, kao onih dana kad sam bio sretan. Noćas je čitavu noć kiše lupala u prozor, a ja nisam imao sna. Ustao sam rano i odjurio na peron, da njoj poželim "sretan put", što sam jučer zaboravio. Uz put sam otkinuo lipovu grančicu, koju sam njoj htio predati. Autobus je svakog časa trebao da krene. Osvrtao sam se. Nije bila tu. Kraj mene stao je momak, koji je po svoj prilici nekog čekao. Obuzelo me neko čudno osjećanje: da imamo iste

(Nastavak na strani 27)